

הנחיה מס' 11.3 - עמדת התביעה בערעור על חומרת העונש, כאשר העונש חורג מהעונש שעליו הוסכם בהסדר הטיעון	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כ בכסלו התשס"ו, 21 דצמבר 2005	4 מרץ 1993; 9 יולי 1998; 30 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003

11.3 עמדת התביעה בערעור על חומרת העונש, כאשר העונש חורג מהעונש שעליו הוסכם בהסדר הטיעון

1. כידוע, על פי הפסיקה, אין בית המשפט מחוייב לגזור את העונש שעליו הוסכם בין התביעה לבין ההגנה בהסדר טיעון. ואכן, מדי פעם נוהג בית המשפט לחרוג מהסכמה זו, ולהטיל על הנאשם עונש חמור מהעונש שעליו הוסכם.¹
  2. במצב מעין זה מתעורר קושי לגבי העמדה שעל התביעה להציג בפני ערכאת הערעור. האם תגן התביעה על העונש שהוטל - החמור מזה שלו הסכימה בהסדר הטיעון, או שמא תדבוק בעמדתה המקורית, כפי שבאה לידי ביטוי בהסדר הטיעון, ולא תגן על גזר הדין המחמיר.
  3. מצד אחד, בית המשפט הגוזר את עונשו של הנאשם איננו כבול להסדר שסוכם בין התביעה לבין ההגנה, ורשאי הוא לגזור עונש החורג מן ההסדר. בנוסף, הערעור המוגש מתייחס לגזר הדין שהוטל על ידי בית המשפט, והוא העומד לביקורת שיפוטית בערכאת הערעור, ולא שיקול דעתה על התביעה. לפיכך, ניתן לומר כי השאלה שצריכה להתברר בערעור היא האם נפלה טעות בגזר הדין ולא השאלה האם נפלה טעות בעמדת התביעה בערכאה הראשונה.
  4. יחד עם זאת, עמדת התביעה, שלפיה נחתם הסדר הטיעון, נקבעת על פי שיקול הדעת של התביעה, ובית המשפט בערכאת הערעור ראוי כי ידע מה היו שיקולי התביעה לעמדתה, שכן על פי נתונים אלה, בין היתר, עליו להכריע אם גזר הדין הוא ראוי או שיש להתערב בו.
  5. ככלל, התביעה הכללית מחויבת בהסדרים שלהם היא צד, ולכן במצבים אלה על התביעה לדבוק בעמדתה כפי שהוצגה בהסדר הטיעון ולהסכים לקבלת ערעור של הנאשם. זאת, על מנת שלא לפגוע ברצונם של נאשמים להתקשר בהסדרי טיעון, להגן על נאשם שהסתמך על הסדר הטיעון וכדי לשמור על אמינותה של התביעה.
- במקרה זה יש להציג בפני בית המשפט את הנימוקים שעמדו בבסיס הסדר הטיעון, שעליו הוסכם בפני בית משפט קמא. במידה שנימוקים אלה עדיין שרירים וקיימים, יש להגן על הסדר הטיעון גם בפני ערכאת הערעור, אף אם משמעות הדבר הינה הפחתה אפשרית בעונש שנגזר על הנאשם. יחד עם זאת, ניתן לציין בפני בית המשפט כי חריגת השופט קמא מהסדר הטיעון, כשלעצמה, איננה מחייבת בהכרח את הקביעה כי העונש שהוטל על ידי בית משפט בערכאה הראשונה הינו מוטעה, שכן על פי הפסיקה קיים שיקול דעת רחב לבית המשפט, המאפשר לו לסטות מהסדר הטיעון גם בהנחה שהסדר הטיעון נעשה משיקולים ענייניים.

¹ לעניין זה ראו: "הנחיות לעריכת הסדר טיעון" הנחיות פרקליט המדינה 8.1 (התשס"ח).

הנחיה מס' 11.3 - עמדת התביעה בערעור על חומרת העונש, כאשר העונש חורג מהעונש שעליו הוסכם בהסדר הטיעון	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כ בכסלו התשס"ו, 21 דצמבר 2005	4 מרץ 1993; 9 יולי 1998; 30 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003

אשר על כן, ניתן להציג בפני ערכאת הערעור טיעון המפרט את שיקולי התביעה בערכאה הראשונה ותומך בהם, מבלי לתקוף חזיתית את גזר הדין, על אף הקושי שבדבר.

6. ייתכנו מקרים בהם התביעה רשאית, ולעתים אף מחוייבת, לחזור מהסדר הטיעון בשלב הערעור, במובן זה, שהתביעה תגן על נימוקי גזר הדין ועל גזר הדין בערעור. בעניין פרץ² פירט בית המשפט את השיקולים הרלוונטיים לגיבוש עמדתה של התביעה בערעור ביחס להסדר הטיעון שנדחה בערכאה הדיונית:

הטעמים לתמיכה בהסדר הטיעון:

א. **אינטרס ההסתמכות של הנאשם:** יש לתת משקל למצג שהציגה התביעה בפני הנאשם בדבר הסכמתה להסדר, לציפייה שהתעוררה אצלו עקב כך, ולמידת הוויתור של הנאשם בעריכת ההסדר, וזאת על אף העובדה שהנאשם הוזהר מראש לגבי אי מחוייבותה של התביעה לתמוך בהסדר בערכאת הערעור.

ב. **אינטרס הציבור בשמירה על מוסד הסדרי הטיעון:** הצורך לשמר את מוסד הסדרי הטיעון ולמנוע פגיעה בו הוא אינטרס הציבור, עליו אמונה התביעה. נוכח התועלת הציבורית הגלומה במוסד זה, על התביעה לשקול את חובתה לשמר את יעילותו של המוסד ולפעול מתוך תפיסה של מחוייבות להסדר, כך שפגיעה בו תצטמצם ככל הניתן.

ג. **מקצועיות התביעה:** כשהתביעה פועלת לגיבושו של הסדר טיעון, חזקה עליה שהיא עושה כן בתום לב ותוך הפעלת שיקול דעת רלוונטי וראוי. תמיכת התביעה בהסדר הטיעון בערכאת הערעור הינה ביטוי לביטחונה בהכרעתה המקצועית ולאמונתה כי שיקול דעתה מבוסס וראוי.

הטעמים המצדיקים שינוי עמדה בערעור:

נוכח הביקורת של הערכאה הדיונית על הסדר הטיעון ודחייתו, התביעה מחוייבת לבחון מחדש האם אכן נפל פגם מהותי בשיקול דעתה בעת עריכת ההסדר. על התביעה לבחון האם הוענק משקל יתר לשיקול מסויים, נעשתה העדפה מוטעית של שיקול אחד על פני אחר, לא ניתן ביטוי לשיקול רלוונטי, ועוד. במסגרת בחינה זו יש להביא בחשבון את נימוקי פסק הדין שדחה את הסדר הטיעון ואת אינטרס הציבור.

² דני"פ 1187/03 מדינת ישראל נ' אופיר פרץ, פ"ד (נט) 281 (6) (2005).

<p align="center">הנחיה מס' 11.3 - עמדת התביעה בערעור על חומרת העונש, כאשר העונש חורג מהעונש שעליו הוסכם בהסדר הטיעון</p>	<p align="center">הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p align="center">עדכון אחרון: כ בכסלו התשס"ו, 21 דצמבר 2005</p>	<p align="center">4 מרץ 1993; 9 יולי 1998; 30 אוגוסט 2002; 1 ינואר 2003</p>

במידה והתביעה שוכנעה, כי הסדר הטיעון היה מוטעה והכרעת בית המשפט משקפת את האיזון הראוי, הרי שנוכח חובת התביעה כלפי הציבור וחובתה לבקר את עצמה, הכרעת בית המשפט שמהווה נסיבה חדשה שחובה על התביעה להתחשב בה ואינטרס הציבור, היא רשאית להסיר את תמיכתה מן ההסדר.

יודגש, כי החלטה שלא להגן על הסדר הטיעון בערכאת הערעור תתקבל במקרים חריגים ובנסיבות המצדיקות עמדה זו.

7. ההחלטה שלא להגן על גזר דין שחרג מהסדר הטיעון תתקבל באישור פרקליט המחוז בלבד, ובערעור לבית המשפט העליון תתקבל באישור מנהל המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה.

במקרים בהם ההחלטה על הסדר הטיעון התקבלה על ידי פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה, יובא העניין להחלטתם ולאישורם.

8. ככלל, ראוי כי כל החלטה בנוגע לעמדת התביעה בערעור על גזר דין שניתן במסגרת הסדר טיעון, ואשר חרג ממנו, תתקבל על ידי גורם אחר מזה שגיבש את הסדר הטיעון, על מנת שהדברים יעמדו בביקורת פנימית נוספת.

9. כדי להקטין ככל הניתן את הפגיעה בנאשם, שהסתמך על הסדר טיעון והתבדה, יש ליידעו מראש כי בית המשפט אינו צד להסדר הטיעון והוא יכול לסטות ממנו, וכי במקרים חריגים גם התביעה תוכל לעשות זאת, אם שוכנעה כי טעתה טעות משמעותית בשיקול דעתה.

בהקשר זה ראו גם הנחיה מס' 8.1, בה נקבע, כי ישנה חובה ליידע את הנאשם כבר בעת עריכת ההסדר, שהתביעה אינה מתחייבת מראש להגן על הסדר הטיעון בפני ערכאת הערעור, אם יחרוג בית המשפט מהעונש עליו הוסכם בהסדר הטיעון ויגוש על כך ערעור מצד הנאשם.

10. ככלל, ככל שהעמדה המתגבשת היא להגן על גזר דין שחרג מהסדר הטיעון, ובהתאם לנסיבות העניין וסוג הענישה, ראוי להסכים לבקשת הנאשם לעיכוב ביצוע גזר הדין.

במקרים בהם התביעה נדרשת לבקשה לעיכוב ביצוע, בשלב בו אין אפשרות לגבש עמדה בערעור לגופו, תינתן הסכמה לעיכוב ביצוע מבלי שיהיה בכך ביטוי לעמדתה לגוף הערעור.